

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 60 gld., za polu leta 30 gld., za četrt leta 15 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri oporavištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Oporavištvu »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Vabilo na naročbo.

Koncem prvega četrtletja vabimo uljudno tiste mej našimi gg. naročniki, katerim naročnina poteče, ali kateri so še za minole mesece kaj dolžni, naj blagovole naročnino **K malu** poslati, da nam bo mogoče, njim list v prihodnje redno pošiljati. Te dni se bodo tiskali novi naslovi (adreše). — H krati vabimo prijazno, naj se nam obilo novih naročnikov oglasi. Cena je tiskana listu na čelu.

Oporavištvu »Edinosti«.

Državni zbor.

(Konec.)

Za dr. Tonkljem je govoril grof Wurmbrand. Omenil je, da je njegov predgovornik leta 1880 tudi stavil neko resolucijo zaradi šol, a da je tistokrat manj terjal, nego v sedanji resoluciji, da torej njegove zahteve rastejo progresivno; pravi da zahteve te zadnje resolucije niso izpeljive ter da so celó provokatorične; nesrečni §. 19. uže tako mesté, da je njega razlaganje postala nezmisl. — Tisti, ki zahtevajo, da bi se osnovala gimnazije v vseh v Avstriji domačih jezicah, ne poznajo namena srednjih šol. Predgovornik je enkrat sam v zboru izrekel, da jezik sam na sebi nema v sebi omike, on torej nema pravega pojma o vrednosti jezika in je pozabil, da so taki jeziki, katerim rabi za občenje le nekoliko 100 besed, a drugi, kateri imajo v sebi zaklad 10.000 besed; da je torej zadnji jezik od prvega neizmerno bogatejši in obseza velikansko kulturo, kar pa prvi ne. Kdor ne zna nobenega kulturnega jezika, on je duševno ubožni.

Tega razločka ne poznajo oni, ki se potezajo za vseobčno veljavo jezikov, ki so majhne kulturne vrednosti; a tudi praktičnih pedagogičnih namenov šole ne poznajo, kajti kdor hoče slovenske gimnazije, mora hoteti tudi slovenske univerze. A v Avstriji je pripoznano, da mora abiturijent znati dobro nemščino, ker drugače ne more obiskovati univerze. — Ako pa se nemškega jezika ne uči v prvi mladosti, nikdar se ga dobro ne nauči, ker v prvi mladosti grede jeziki v glavo. kesneje ne, in danes je posebno

štajerskim in Koroškim Slovincem lažje naučiti se nemščine, nego pa novo slovenskega jezika; danes je ljudska slovenščina z nemščino tako močno nemešana, da slov. kmetu nemščina ne doni na uho kakor tujščina (Dr. Vitežič ugovarja: »Mi bomo menda bolj znali soditi o našem jeziku!«)

Ponavljal je potem staro pravljico o kmetiču, ki se čudi, da se Slovenci nočejo nemščine učiti, ako prem je zadnja slovenščina bolj podobna, nego srbsčina. (Kaj vse rabi Nemcem v dokaz!) Nadalje omeni goriške gimnazije in pravi, da po statističnem izkazu lanskega leta so bili na ondotej gimnaziji le v majhnej večini Slovenci in da so ti tako dobro napredovali v nemščini, da od vseh učencev je bilo 70% Slovencev z odliko klasificiranih, iz česar se vidi, da se Slovenci z lehkoto uče nemščine, in to k ljubemu temu, da so profesorji na goriški gimnaziji tudi večinoma Slovenci. Govornik dokazuje potem, da imajo Slovani in Italijani v primeri z Nemci zadosti srednjih šol, da nemajo Slovenci še vseh potrebnih učnih knjig za gimnazije in da so tudi tiste, katere imajo, le prevodi iz drugih jezikov; da slovenski učenjaki besede še le kovajo itd. — (vse uže večkrat pogreto).

On pravi nadalje, da je mej južnimi Slovani neko hrepenjenje, katerega tudi on ne zanika, da se uvede za vse južne Slovence, torej tudi za Slovence, le en književni jezik in ta naj bi bil srbsko-hrvatski; a za zdaj je zadosti, da se Slovenci uče v ljudskih šolah slovenščine; naj se počaka na uspehe kranjskih srednjih šol in da še le potem bo mogoče nadalje govoriti o tej zadevi. Ministrave opazke nasproti Tonkljeve resoluciji so popolnoma opravičene. A namen gospodov od desnice seza dalje, oni hočejo nemščino polagoma iz šol v slovenskih pokrajinah popolnoma izbaciti in v tem vidi on nevarnost za državo; edina sreča pri vsem tem je, da resolucija sploh ni izpeljiva. Temu govorniku je odgovoril g. dr. Vošnjak tako le:

»Visoka zbornica! Preobširno bi bilo odgovarjati na vse trditve gospoda predgovornika, zato je hočem navesti le nekaj malega gospodom predgovornikom, posebno pa nj. vzvišenosti, gospodu ministru naukov. Gospod predgovornik vidi v predlagani resoluciji izzivanje in neopravičeno zahtevanje; nevarna se mu zdi nje oblika, ker se nahaja v njej beseda »deželna mesto kraja« (deli dežele). Gospoda moja! Prepričan sem, da je gospod predgovornik to nevarnost v diktaciji zato iznašel, ker jo je najti hotel. Saj vendar

ne bo mislil noben človek, da mi Slovenci zahtevamo, naj se vpelje slovenski poučni jezik v zgolj nemške štajerske, n. pr. v Gradci ali pa v Ljubnem (Leoben), dasi je, kakor znano, v Ljubnem večina profesorjev Slovencev iz tega razloga, ker štajerski deželni šolski svet vse slovenske profesorje iz južne štajerske odpravlja ter jih prestavlja v nemško Ljubno, (čujte! čujte! na desnici), tako da bi bili v Ljubnem slovenski jezik ložje poučni, nego v kateri koli gimnaziji na slovenske zemlji. Resolucija dostaje se samo onih dežela, v katerih Slovenci skupno prebivajo, in ker sta g. predgovornika dr. Vitežič in dr. Tonklj uže osvetila razmere po Primorsko, hočem se jaz omejiti samo na štajersko in oni del slovenskega ljudstva, ki v štajerski prebiva in kojega zastopati je meni čast.

»Znano je uže visokej zbornici iz poročila gospoda poslanca dr. Kvčala, kateremu se najiskreneje zahvaljujem za njega zares veliki trud pri sestavi tega poročila, da je polna vrsta peticij iz spodnje štajerske za osnovo slovenskih paralelk. Vsega skupaj se je oddalo v tej visokej zbornici v tem zmislu 260 peticij slovenskih kmetov in tržkih občin na štajerskem. (Čujte! čujte! na desne). Nasproti temu se je oddalo v protivnem zmislu, kolikor sem razvidel iz časnikov, kajti štel jih nisem, kakih 160 ali 170 prošenj raznih občin dolenje štajerske, ki zahtevajo, naj ostanejo sedanje razmere na srednjih šolah. Tem 160 občinam pa se, gospoda moja, želja itak izpolni, saj ostanejo za nje razmere nepremenjane, čeprav se ustreže željam ostalih 260 občin. Mi ne zahtevamo, da se imate odpraviti nemški gimnazij v Mariboru in Celji, nego samo to, da se imajo za učence slovenske narodnosti vpeljati na teh gimnazijah slovenske paralelke, in sicer za sedaj še samo v prvem letu. Tu pa moram preiti na opazko gospoda predgovornika, ki je menil, da bi trebalo po tej resoluciji ustanoviti 43 novih razredov.

»Gospoda moja! Ta opazka je toli gorostasno pretirana, da sploh ne umejem, kako se je mogla izpregovoriti v tej visokej zbornici. Paralelke obstoje uže zdaj na gimnazijah v Mariboru in Gorici, v teh dveh zavodih torej ni potreba ustanovljati paralelk za slovenske učence, treba samo, da se vpelje slovenščina kot poučni jezik. Ostane tedaj samo še celjska gimnazija, in samo pri tem bi se morala v prvem letu osnovati paralelka. Tedaj preostaje od vseh 43 razredov, ki bi se morali po mislih gospoda grofa Wurmbranda ustanoviti, le eden sam. Troški za ta jedini pa

Podlistek.

Predjama.

(Spisal —sl—)

In to je slovenska zemlja,
Na Slovenskem dom je moj!
A. Pirnat.

Kdor rad potuje in gleda čuda narave, naj ne pozabi pohoditi sloveče Predjame na Notranjskem; kraja, kjer je svoje dni bival Erazem Lueger (»Predjamski«), — mož jeklenega značaja. Tužna nezaluzena osoda ga je primorala v samoto pobegniti. Primoran je bil tukaj za pridobitev svojega vsakdanjega živeža postati roparski vitez; a nadlegoval je jedino le brezsrčne skopube, oderuhe in jednako krivično, svojega bližnjega kri pijočo drhal, pomagati pa vselej potrebnim po svoji moči, posebno je bil prijatelj »preprostega trpina«. — On je izgled jedne tistih žrtev, koje so za svojega vladarja ob uri nevarnosti svoje življenje zastavile, a se jim je zvestoba poplatila s črno nehvaležnostjo ali pozabila vsled uplívnega pritiska in obrekovanja hudobnih jezikov.

Bil je poseben vzor iskrene prijateljske zvestobe, koje sedaj tako redko nahajamo. Da, žal, njegovej jednake ni najti nič več na svetu. Žrtvoval je vso svojo bliščeco prihodnost, vse svoje imetje iz zvestobe do svojega prijatelja, ko je bil ta obrekovan.

Z naravnimi čudi jako obdarovani kraj »Predjama« je vreden — da ga vsakdo obišče in ozbiljno preišči pomen besede »zvestega prijatelja«. Dan-

danes je dostikrat gorje tistemu, kdor išče pomoči in zavetja pri tako »zvanih prijateljih«; a trikrat gorje, kadar se spomina v hudej stiski svojih »narodnih prijateljev«, koji se tako radi zvejo »narodni bratje«. Tužna mu majkal Naš nepreconljivi pesnik S. Gregorič pravi:

»Za vse je svet dovolj bogat,
In srečni vsi bi bili,
Ko kruh delil bi z bratom brat,
S prav srčnimi čutili!«

Vsakdanji dokazi pa žali Bog uče: Vsak za se —, a še Bog bi ne smel za vse skrbeti! No, ni dovolj, da človeka le zove prijatelja in skrušni ta sveti izraz! Treba je prijatelju tudi kaj storiti, akopram več zahtevamo, nego da mu samo roko pomoli, pa mu še isto precej izmuzne, kadar bi trebalo trdne, vstrajne a dokazajoče volje in nesebične dejanske pomoči!

Toda vrtni se moram do Predjame. Radi te opazke, nadejam se, ne bode se hudoval nobeden, ki se sme imenovati zvestim prijateljem —; za misli nasprotnikov se pa ne brigam.

Uže davno me je ta kraj mikal in k sebi vabil, posebno ker je naš Podgrad (četrt ure od Planine oddaljen) v nekoj zgodovinskej dotiki z omenjeno Predjamo. Tukaj je bilo bivališče znanega Gasper Ravbar-ja, ces. stotnika iz Trsta, ki je končal leta 1484 nesrečnega Erazma Lueger-ja vsled izdaje. V starodavnih časih je bil ta grad jako imeniten; zbirali so se tu ob vojni in v drugih važnih časih deželni zbori. Stoji še stolp brez strehe, a trden, kakor bi bil iz železa ulit; gotovo je videl uže nad 600 let, a ni ga še razdrobil časa glodajoči zob. Še sedaj marsikateri tujec obišče to razvalino, isto tako v podnožju ležečo krasno podzemsko jamo —, v kojej je tudi podzemsko jezero in v tem se nahaja mnogo človeških ribic (Proteus). Jedenkrat sta dva tukajšnja žagarja vlovila nad 80 takih ribic.

*) V »Laibacher Zeitung« štev. 42 dne 21. februarja 1883 se čita »der Krainer Höhlenmolch«, od tega pa je, kakor v njej popisano v »Berliner-Tribüne« čitati to le:

Bil je krasen dan meseca maja minolega leta, narava se je odličila v vso krasoto, nad nami in okoli nas, — na zemlji počivajoča megla se v višave vzdigovala in na vejah so tice veselo žvrgolele, ko se vzdignem z nekojimi prijatelji proti Predjami, od nas 3 ure hoda oddaljene. Tako na rano jutro mimo hiš gredé opazimo mnogo takih, koji so si oči menci ter ne še verjeli, da je zopet novi dan vsakdanjemu trudu napočil. Drugi so tako zevali in usta odpirali, kakor lačne vrane, ali kakor bi hoteli izza gore izhajajoče solnce pogoltniti.

Pot nas pelje poleg gozdne sence proti Strmci. To vasico v strani pustivši dospemo v Studeno. Ustavimo se toliko, da si z glažkom »pekočega« usta poplaknemo, kajti od doma smo pobegnoli kar brez vsega zajutka. Vasice, koje stojé ob tej poti, ne bodedem vsake za se popisoval, majhne so vse, prihodi povsodi slabi, davki pa tudi povsodi jednako —, rekel bi — preveliki. Tako vidimo mej potom le borni kmetiški stan, koji si vsled »rajskega pridobljenja« v potu svojega obliča služi svoj grenki a teški grizljaj.

Dalje grede po poteh, po stezicah, kakor nam bližje kaže, pridemo na Belsko. Izvrstna mrzla voda tu izvira in okrepčala nas je, kajti ožejali smo se vsled solčne vročine, in grla so bila suha vsled tistih glažkev »vinske solzice«, navadno tropinovec

Neka jako učena (?) gospodičina »Chauvin« je po mnogem trudopolnim opazovanju, sedaj se pripričala, (?) da tako zvani »Proteus« leže jajčica. To pa ni istina, ker mej zgoraj omenjenim številom je bila tudi videti nekoja bolj rejena ribica; isto je jeden mojih prijateljev hranil v steklenici vode — a žal, k malu je poginola, akopram navadno po več let tako hranjene živé. Potem smo to žival raztelesili in v njej našli drugo prav majhno ribico, koje menda vendar ni ta majhna živalica mogla pogoltniti. — Dokazi da za plod ne leže jajčic, ampak koti žive mlade! In ker verujem svojim očem več, nego pretiranej nemškej »ženskej« — učenosti, zato sem primoran tej učenej izjavi popolnoma nasprotovati — kajti skoraj gotovo niso tej učenej gospodičini prav dobro znana domača kakošja jajca, koja se pri »kuhi« potrebujejo!

*) Predjama je od Postojne 1 miljo hoda oddaljena. O tej daljavi se jako čudne stvari beró, namreč: v »Laibacher Zeitung« štev. 216 leta 1881 v podlistku —: »Die Rose von Cataro« potrebuje se od Postojne do Predjame 4 miljo; — a še lepše je ta pot v »Ill. Chronik der Zeit« od leta 1878 stran 271—275, po tej se potrebuje celo 10 do 15 mil. — Blažena, visoka, nemška učenost! koja se vozi po polževej pošti!

vender niso tako velikanski, da bi jih ne moglo zmagati naučno upraviteljstvo.

«Iz južne Stajerske je prosilo 260 občin za slovenski poučni jezik na srednjih šolah; tej resnici nasproti je vender nemogoče trditi, da ljudstvo samo ne želi osnove teh razredov. Vsaj ne more biti nobena agitacija tako močna, da bi prebivalstvo v tako velikej meri sililo k podpisom prošelj, ako bi ljudstvo samo ne čutilo, da mu nedostaja temelja za svojo daljno izobrazbo, ker ni narodnih srednjih šol.»

«Gospod predgovornik je celo izustil, da slovensko ljudstvo svojega lastnega jezika ne umeje, ali pa vsaj onega jezika ne, v katerem se po šolah poučuje in piše knjige.»

«Ker se je gospod predgovornik ustil o slovenskem jeziku, o njega siromaštvu v besedah in oblikah, sodil bi človek, da ima vsaj najsiromašneje znanje, najpriprostejše pojme o njem; jaz pa dobro vem, da gospod predgovornik ne umeje niti slovenskega, niti sploh kakega slovanskega jezika; tedaj govori o stvari, v kateri mu ne pristojajo najmanjša sodba. (Čujte! na desnej.) — Kakor znano, preloži sta Trubar in Dalmatin uže ob času reformacije sveto pismo v slovensčino, ki se je tiskalo v Tübingen-u, torej pred več nego 300 leti — napredovala je v zadnjih 20 letih vsestransko toliko, kolikor vsi drugi evropski jeziki. Ta napredek je bil tem ložje, ker se je lahko opirala ob sosednje slovanske dijalekte, ki imajo bogato slovstvo, da torej ni trebalo segati v tujo govorico.»

«Če se po deželi sem ter tja v slovensčini rabijo tudi kake nemške besede, gotovo se to ne dogaja v tolikej meri, kolikor bi se dalo soditi iz besedij gospoda predgovornika; — nemščina ima v svojem pismenem jeziku gotovo več tujk, nego jih je slovensčina kedaj imela, ker se v Nemcih prejšnje čase pač ni gledalo na purifikacijo, dočim so pri slovensčini, takoj ko se je jela pisati, pisatelji mislili na to, da uporabljajo kolikor možno domači zaklad in pomnože domače oblike.»

«Kako bedasta je večkrat ponavljajoča se trditev, da slovensko ljudstvo ne umeje pismenega jezika, svedoči to, da izhaja v tem jeziku 24 časnikov, ki imajo vsi toliko naročnikov, da izhajajo. Treba mi je le opomniti, da samo društvo Sv. Mohora v Celovcu izda vsako leto po 100.000 do 130.000 izvodov knjig, katere bere 24.000 do 25.000 njegovih družtenikov Slovencev po Stajerskem, Kranjskem, Goriškem in Istri, ter jim tudi umeje.»

«Sploh pa se je slovensčina od leta 1848 v vsem skupaj morda manj spremenila, nego nemščina. Ostala je nespremenjena v svojej pisavi — ko so se enkrat odločili za jedno vzajemno — kakor tudi v besedah in oblikah.»

«Slovenskemu jeziku očitati, da nema dovolj bogatstva v izrazih in oblikah, more le človek, ki nema nobenega pojma o tem jeziku. Glede možnosti vpeljave tega jezika v srednje šole se nam je vedno očitalo, da nemamo šolskih knjig. No, sedaj smo si priskrbeli poučne knjige za vse predmete razen grščine. Ta pa se boje rabila v tretjem letu, knjiga je dodelana in se boje v kratkem tiskala; pa ni prevod, kakor poslanec grof Wurmbrand očituje slovenskim knjigam; tudi druge niso prevodi, nego večidel izvirna dela. Saj imamo dovolj izvrstnih učiteljev, ki so po polnem zmogni slovensčine in so tudi v dotičnih predmetih priznani strokovnjaki, da jim ni treba samo prelagati.»

«Lahko rečem, da marsikatera teh sedaj vpeljanih slovenskih knjig strinja v sebi prednosti vseh do sedaj rabljenih, ker so sestavljene na podlagi raznih, v srednjih šolah vpeljanih učnih knjig in ker se je najboljše iz njih povzelo, ne da se je bilo pisatelju pri tem držati jedne posebne knjige.»

«Da je rojenim Slovincem težje priučiti si slovenski jezik nego nemški, to je zopet jedna tistih

trditev, ki je iz trte zvita. Gospod predgovornik je navel zopet tistega znanega slovenskega kmetiča, katerega je tudi deželni predsednik koroški v zadnjem zasedanju deželnega zbora v zbornici predložil, v veliko radost vladine opoziciji. Čudno je, da se vselej, ko gre za ponemčenje Slovencev, navaja kak tak slovenski kmetič kot avtoriteta v šolskih zadevah; ne ve se sicer kje biva, pa je uže kakšen na svetu, ki misli: dobro bi bilo, ko bi vsi Slovenci znali nemški. Saj je mogoče in tudi nič čudnega ni, da izrazi kak slovenski kmet tako željo, ko se pri sodnijah vsi pozivi, razsodbe, odloki itd. izdajajo nemški: po tem takem mora slovenski kmet želeli znati nemški, da bi umel razsodbo itd. in da mu ne bi trebalo za drag denar iskati tolmača. To pa je baš tisti circulus vitiosus, okolu katerega se uže toliko let sučemo, kolikor časa je sploh možno v parlamentu o tem govoriti. Vedno se naglašja in trdi, da nemamo nobenih, ali pa vsaj premalo slovensčine zmognih uradnikov, na druge strani pa se nam ne privolijo šole, da bi jih mogli izobraziti. Tako se vedno sučemo v krogu in ne pridemo ni za korak dalje.»

«Sedaj preidemo na izjave nj. vzvišenosti gospoda naučnega ministra. On je opomnil, da se mora izreči proti tej resoluciji, ker so se proti njej izrekle tudi kompetentne deželne oblasti, ki imajo tudi besedo pri tej stvari.»

«Nj. vzvišenost more tukaj, kar se tiče srednjih šol na Stajerskem, le v mislih imeti deželni šolski svet štajerski. Kako pa je sestavljen, to dobro vemo; da vlada v ta deželni šolski svet izmed onih šest članov, ki jih ima ona pravico imenovati, ni poslala niti jednega Slovence, to je znano iz govora, ki smo ga čuli v tej visokej zbornici. Tu imamo tedaj pred seboj samoupravni organ, kateri, vsaj kakor je sedaj sestavljen, Slovincem nikdar ne privošči enakopravnosti. Upamo sicer, da se tudi deželni zbor štajerski kedaj spremeni, ter da dobi v njem konservativna večina svojo veljavo in prepričani smo, da ta večina svoje pravicoljubje, ki se v tej visokej zbornici vedno kaže nam Slovincem nasproti, tudi tedaj osvedoči; v sedanjem času pa sta odločilna faktorja v deželi, namreč deželni šolski svet in deželni odbor, nam Slovincem protivna. Ali tu pa ne gre za deželne zavode, nego za zavode, katere država vzdržuje, in o tej zadevi nemajo le avtonomni organi odločilne besede, k večjemu imajo oni posvetovalni glas; odločilno besedo o teh zavodih pa ima osrednja vlada in pa državni zbor. Ako se torej gospod minister tukaj skriva za deželne oblasti in se kar naglo kaže federalista, moram ga vender opomniti na to, da govori vis-à-vis državnemu zboru kot minister vse države in ne le kot zastopnik one samoupravne deželne oblasti, katero sedaj na pomoč kliče. In tu moram z vso odločnostjo nasprotovati onemu izrazu, katerega se je usodil gospod minister rabiti proti nam Slovincem. Dejal je namreč, da to po budgetnem odsk-u predlagano resolucijo še resno smatrati ne more.»

«Gospoda moj! Take besede iz ust jednega iz gospodov ministrov nasproti delu večine te visoke zbornice, tiste večine, brez katere bi gospod minister morebiti ne sedel toliko časa na svojem ministerskem stolu, take besede v parlamentarnem življenju niso navadne. (Prav res! na desnej). Ne bi bilo torej smatrati resno, kar izpregovorimo želja kot članovi večine v tej visokej zbornici!»

«Takrat pa, ko je šlo za to, dovoliti tej vladi vse predloge, s katerimi so se prebivalstvu naložila teška bremena, ko smo morali na se prevzeti vso nepriljubljenost taci bremen, ko smo morali svojemu narodu reči: Mi moramo privoliti v ta bremena državi v prid, da se izvede enakotežje v državnem gospodarstvu in da se vzdrži sedanjí vladni sistem: takrat bilo je to za nas bridka resnoba; vlada in večina ste

zahtevali od nas to žrtev in mi smo jo darovali, — danes pa, ko zahtevamo kaj tako malenkostnega (Čujte! čujte! na desnej) od gospoda naučnega ministra, da bi se s tem državni zaklad skoro nič ne obtežil in bi se le izvelo, kar je utemeljeno v osnovnih postavah: danes zakliče se nam z ministerskega stola, da se naša pravična zahteva ne more smatrati resno. (Čujte! čujte! na desnej). No, gospoda moja! mi si zapomnimo te prezirljivo zasmehujoče besede in se bomo v prihodnje tudi po njih ravnali.»

«Sicer pa priporočam visokej zbornici, da vsprejme po budgetnem odseku predlagano resolucijo.» (Pohvala na desnej).

Izvrstno je govoril še specialni poročevalec Jirček (česki učenjak). On je poudarjal, da so pri tožbe slovenskih poslancev, katere vsako leto ponavljajo, vredne ozbiljnega preudarka in on želi, da bi vlada sama to stvar resno v roke vzela in v primorskih deželah polagoma vpeljala potrebne šolske predruge in se v tem obziru držala izvrstnega izglada grofa Stadion-a, ko je bil on namestnik na Primorskem. Grof Stadion je bil dosedaj edini pravi državnik, kateri je Primorsko tako vladal, kakor je bilo državi in razmeram prikladno. Da bi se bilo na potu, po njem začetem, nadaljevalo, gotovo ne bi bilo Primorsko v takem položaju, v kakršnem se nahaja danes. Grof Stadion je tam zastopal avstrijsko državno misel s tako uglednostjo in previdnostjo gledé vporabljenih sredstev, da se mu ne smejo sedanjí epigoni niti na stran postavljati ali primerjati. (To je istina; a grof Stadion je tukaj podpiral slovenski življenj in znano je, da so se morali mnogi sedanjí starejši Iredentariji za Stadion-a v tržaških ljudskih šolah učiti slovensčine, in pri vsem tem je bil velikán Stadion v Trstu tako priljubljen, da še zdaj nosi najlepša ulica Trsta njegovo slavno ime. Kak razloček mej njim in njegovimi nastopniki, ki so Iredentarije božikali, pri vsem tem pa so od njih klofute dobivali; res pigmeje! Ured.)

Wurmbrandu je mojstersko odgovarjal; rekel mu je mej drugim, da se tudi nemški otroci prav tako teško učé pismenega jezika, kakor Slovenci svojega, ker vsi narodi govoré dialekte, kateri se veliko razločujejo od pismenih jezikov; v dokaz tega je navedel slučaj iz lastnega življenja, ko je namreč predstavil nekemu severnemu Nemcu 3 Nemce iz raznih krajev češkega kraljestva in ko so tako mej seboj govorili, prašal tujca, ako razločuje te jezike in mu je tujec odgovoril: »slovanskih dialektov ne znam razločevati«. S tem je dokazal, da Nemci sami ne umejo svojih lastnih dialektov.

Gledé opazke Wurmbrandove, da se namreč južni Slovani prizadevajo vpeljati srbsko-hrvatski jezik kot edini pismeni jezik, pravi, da se to pri Slovanih umeje prav tako, kakor se je umelo pri Nemcih, ko so za časa reformacije vpeljali jeden pismeni jezik za vse Nemce.

Slovenski jezik se ne govori le na Kranjskem, temuč tudi na Hrvaškem; vender pa se je po vsem Hrvaškem vsled agitacije, katero je začel Gaj leta 1830, polagoma vdomačil lep hrvaško-srbski jezik, katerega so poprej govorili v Hrcgovini in pisali dubrovniški pisatelji; — ta jezik je postal pismeni jezik za vse južne Slované od Črnogore pa do skrajne ju-trove meje in to vse mirnim potem in zdaj se tam nikdo več ne prepira o pismenem jeziku, kar je sreča za Hrvate. Če je torej en del Slovencev na Hrvaškem uže prevzel pismeni jezik hrvaški, naravno je, da ga šeasoma prevzamejo tudi ostali Slovenci. To je naravna stvar, katere se ne da zavirati. Podajal je potem še nekatere druge velikonemške govornike točno.

(Dalje v prilogi.)

imenovane. Korakamo dalje, a kakor brez zaprek človek se v peklu ne more, tako smo tudi mi, bodi si po naključju, ali celo po neumnosti, pot izgrešili in tako lazili hrib gor —, hrib dol; na mesto po suhem stopamo iz luže v mlako, plazimo se čez plotove itd., pa od vsega tega nismo imeli druge škode, nego da smo vas Bukovje na desnej pustili, kar smo prav lahko pozabili. Do tako zvane Pristave prišedši, pa nam je Predjama gotova. Čujemo zvon, koji vabi k službi božjej; da bi se svojih po poti izmišljenih ali storjenih grehov izpokorili, idemo tudi mi v hram božji. Cerkvica je sicer majhna, preprosta, kakor so navadno na kmetih in v samoti, pa ima malo kojemu znano zgodovinsko zanimivost. Blagoslovil jo je sloveči učenjak Aeneas Silvio, nekdanji škof tržaški, koji je potem izvoljen bil za papeža Pija II. Po maši gremo proti grajščini Predjamskej po nemško Lueg imenovanaj.

Vtisek, kojega učini pogled na to imenitnost Notranjske, v istini je velikanski, nepopisljiv. Dokler ne dojdeš prav v obližje grajščine, prav nič je ne vidiš. Še misliti ni tukaj na bivališče; prekrasen je prizor, pogled divno romantičen.

Pred seboj v okrog, kamor le nese oko, gledati je skalovje. V sredi pred teboj stoji velikanska skalnata stena, velika i visoka kakor gora —, v osredju tega skalnega velikana je votlina, globoka i široka, v kojej stoji grad, kakor bi bile tice velikansko gnezdo v votlino pripele. Preverjen sem, da nikoder na zemlji ne najdeš jednacega. Čez vse grajščinsko zidovje visi strašna stena, podobna velikanskej stehi. Ako ne radi mokrote, koja iz stene kaplje, ne trebalo bi niti prave strehe. Skalnata streha je tako trdna, da ni bilo slišati, da bi se bil kedaj le košček iz nje odtrgal. V tej velikanskej skalnatej gori se vidijo tudi druge, razno ustvarjene votline. Sem ter tja raste mnogo grmovja in tudi drevja, kar je očesu posebno prijetno, ker vidi mej sivilm skalovjem lepo zelenje.

Del grada, koji še sedaj stoji, daroval je cesar Maksimilian, I. leta 1494 nekojemu Miroslavu pl. Galenberg; — 16 let pozneje ga je popravil Janez Filip

Cobencel, ces. stotnik v Trstu. V znamenje tega je na stari del grada napravil svoj grb z letno številko 1510, ki se še sedaj vidi; — potem leta 1513 pa prvi del pri vhodu dozdal, kar tudi priča nad velikimi duri v kamen vsekani grb Cobencel-nove rodbine z isto letno številko. Za temi so nastopili posestniki grofje Coronini — Cronberg, od kojih je ta grad, kakor sedaj stoji, kupil knez Veriand Windischgrätz dne 8. septembra 1846 in je še danes vlast rodbine tega kneza.

Pod gradom na levo stran je jama, v kojoj se pride po stezici čez most do vzdignega vhoda, koji ima močne duri. V podnožju tega velikanskega skalovja se pa vidi velika votlina, v kojoj teče voda, ki po podzemskaj poti v Ipavi zopet na svitlo priteka. Ker je ta jama obširnejšega popisa vredna, podam ga pozneje.

Vrtno se nazaj k grajščini, kojoj smo si od zunaj ogledali in pohodimo njene znotrajne prostore in imenitne kraje —, koji nam sivo-stare čase v spomin silijo. Pohod nam je danes zelo lahek, tukaj je namreč naš rojak, gosp. Fran Majer za logarja in grajščinskega oskrbnika in on je jako uljuden. Zategadelj nas nobene ovire ne čakajo.

Stopimo najprej v veliko sobano, kder prenočujejo na lovu knez in njegovi povabljeni. V tej sobi leži na mizi »spomenska knjiga« v kojoj se navadno podpiše vsak obiskovalec. Na prevej strani ima sliko grada, potem je zapisana povest »Erazma Lueger-ja«, predjamskega viteza po spisu viteza Janeza pl. Kalchberg, koji se je za to najboljših, a gotovih virov poslužil in je jedino prava ter istinita. Vsakdo, koji je bil tukaj in ni življenja »Erazma« nikoli ali celo popačeno¹⁾ bral, naj nikar ne opusti te pisane povesti

¹⁾ Čita se ista v prav tej obliki v »Panthéon denkwürdiger Wunderthaten volksthümlicher Heroen« etc. I. B. od dr. Franc Sartori; — in tudi v »Valvasorju« I. zvezek. IV. knjiga, stran 518—530, toda zadnji popis je jako pomankljivo, neobčutljivo, včasih celo preveč robato pisan.

²⁾ Obzaložanja vredne je popis te zgodovine v »Ill. Chronik der Zeit« leta 1878 str. 271—275 pod imenom:

čitati —, nasprotno naj mu bode žal. Mož je vreden občudovanja, a tudi pomilovanja sedanjega veka. Bil je hraber junak in uzor prijatelja Poleg te spomenske knjige nahajaš tudi prejšnjo staro, koje pregled je vsled nekojih dobrih opazek jako zanimiv, a tudi nekoji pomilovanja vredni potovalci so v svojej avtovej neumnosti to veljavno knjigo skrunili ter v njo nedostojne stvari zabližili.

Vpisanih je v tej knjigi od dne 9. oktobra 1820 do 16. novembra 1881 ogledano številno — 10.489 osob. Umevno je, da jih na to dobo v teh 61. letih ni vpisanih; nekoji se pozanižali niso podpisali, a zopet drugi se tudi niso morali, ker pa ni zmirom lahko do knjige prišlo. Koliko jih je pa pred to dobo kraj obiskalo, to zna le Bog. — gotovo še večje število. Zdaj se obiskovalci leto za leto množe —, kar najbolj jasno priča o zanimivosti naše Notranjske —; kajti ko obiščejo Predjamo — gotovo potujejo tudi po drugih naših z naravnimi čudi obdarjenih krajih.

Mej podpisane čitaš Amerikance, Francoze, Angleže, Švicarje, Lahe, Nemce, Slované vseh betev in barv: Ruše, Čehe, Slovence, Poljake itd. Ni države, niti naroda, koji bi mej potovalci zastopan ne bil! Lepo število naših narodnih veljakov je vpisanih še iz njih dijaške dobe. Mej Slovenci si je jako lep spomin postavil prerano umrlí župnik Anton Potočnik, koji je dne 4. mardija 1849 zabližil pomenljive besede »živijo Slovenija!«, koje so tudi »prve« slovenske besede v tej knjigi. Tudi nemčurska sodrga je »našo« zemljo prelazila —, kajti »grabije« in zadržuga so se večkrat po knjigi krhale. Vpisanih je tudi mnogo plemenitašev in odličnjakov. Na priliko kralj Friderik Avgust Saksonski, ki je bil tukaj 13. junija 1838 in vse zanimivosti sam narisal.

(Dalje prihodnjič.)

«Der letzte Raubritter in Krain» —, kajti poln je laži in mnogih neumnosti, koje nam »nemški Mihci« za dragi denar prodajejo.

Za njim pa je govoril generalni poročevalec gro **Heinr. Clam** ter omenil, da je Wurmbbrandsegel v stvari, katere razsojevali ni kompetenten drž. zbor, da on tudi ne more razsoditi, kateri jezik more postati eminentno kulturni jezik in da je močno zgrešil, ko je imenoval § 19 osnovnih postav nesrečni paragraf. Tako menenje je nevarno in razdražljivo, kajti vsa ljudstva vidijo v njem paladij svojega obstanka, razvitka in napredka. Nekaj preobširna in nedoločena je resolucija dr. Tonklija, a taka nedoločnost je lastna tudi drugim raznim resolucijam. Vlada naj bo pravična, naj stvar dobro preiskuje in naj dela za porazum avstrijskih narodov, pa pojde vse lepo in pojenjajo hude pritožbe. Končal je z nasvetom, naj se vse tri resolucije, Tonklijeva, Coroninjeva in Vitezičeva vrno proračunskemu odboru, da jih on predela tako, da postane njih obseg bistven. Pri glasovanju je bil sprejet ta predlog, vsled česar pridejo te resolucije še enkrat na vrsto.

Govorili so potem razni češki govorniki o obrtnih šolah in porabil je dr. **Vitezič** zopet priliko, da je potožil, da se za Istro nič ne skrbi, da tam še ni nobene take šole za Slovence in priporočal vladi, naj tudi za južnih dežel obrtni razvoj bolj skrbi, nego se je to godilo do sedaj. (Žalostna resnica je, da so dosedanje vlade z južnimi deželami po mačehino ravnale.)

Ko je bil na dnevnem redu odstavek kmetijskega ministerstva, pritožil se je zopet vrli gosp. **Vitezič**, da so v Istri nastavlili potnega učitelja, ki ima učiti slovenske in hrvatske kinete, pa umeje le italijansko; to so nedostatkosti, protivne zdrave pameti in bijejo v oči pravici. (Tudi v Trstu je tak učitelj, kije hodil po okolici v italijanščini pridigati; a dosegel ni nič, razen nevolje ljudstva. Zarad tega prosimo naše poslance, naj te stvari ne pustijo zaspati.)

To so glavne poteze proračunske debate, kolikor ona zadeva koristi Slovencev v obče in primorskih Slovencev še posebej; iz te debate odseva prav dobro stanje naše narodne stvari, katero stanje kaže, kar smo mi že večkrat poudarjali, da ni še prišla vrsta na nas primorske Slovence in da se tukaj zdaj še ne spremeni sistema. Vendar pa je upati, da bode vlada šeasoma po okoliščinah primorana ozirati se na slovanski element na Primorskem, posebno ako naši poslanci vsako priliko porabijo, da opozarjajo vlado in večino drž. zbora na pogibelnost sedanjih načel na Primorskem. Kar pa je posebne važnosti in kar more stvar najbolj pospeševati, to je, da naši zastopniki pridobijo popolne simpatije čeških in poljskih poslancev, ker le potem bode imela stvar uspeh, ako se za njo vsa državno-zborna večina odločno poteza. Ako je ta večina popolnoma porazumljena za vsa prasanja, katera zadevajo avstrijske Slovence, gotovo se nam je nadejati boljših časov, kajti vlada se mora ozirati na odločne sklepe take kompaktne in skoz in skoz solidarne večine. Previdno in skoz in skoz takšno postopanje je pri sedanjih okoliščinah silno potrebna stvar.

V obče pa je ta proračunska debata vendar koristila; kajti desnica državnega zbora je po njej le še bolj trdna in solidarna postala in je le še bolj postala vladnozmožna. Velikonemci pa, ki so za gotovo računili, da ta debata razvije sedanjo večino in jim zopet pomore na krnilo, bogatejši so za več grenkih skušenj. Kaminski-jeva zadeva, katero so ti gospodje našopirili do gorostasne afere, topi se v nič, kakor sneg; vse zatožbo na sedanjo vlado so se razpršile kakor snežene kepe na govori ministrov in poslancev a la Hausner; Coroninjev klub, na katerega so se pred debatami stili, pokazal jim je rog; dan za dnevom ste desnica in vlada bolj odločno in intenzivno branili svoje stališče; dan za dnevom je desnica kazala ne le več poguma, temuč tudi več zmožnosti; letošnji govori desnice so presežali govore poprejšnjih let in to k ljubju temu, da se niti niso pojavili glavni govorniki, kakoršni so Rieger, Hohenwart, mej tem ko je levica poslala v boj vse svoje vrhvice; a kratka: desnica je letos morala imponirati na znotraj in tudi na zunaj. Levičarji so naznanjali po širokem svetu, da letos vržejo ministerstvo; a Dunajevski jim je kar v zobeh povedal, da ministerstvo tako trdno sedi, da bodo morali oni še dosti kruha snesti, predno učkajo tako zaželenega dneva. No, nadejali se pač niso, da dosežejo baš nasprotno od tega, kar so namerjavali doseči, in kako žalostno, celo dramatično-tragično je končal njih naskok: Schönereja, katerega je najbolj srbelo, spravili so celo v kriminal, vsa stranka pa se je z njim kompromitirala posebno v onih krogih, na katere je hotela pritiskati. Hočete li hujšega udarca? Mi se ne veselimo nesreče, ki zadene sovražnika; a v tem slučaju moramo pač Boga hvalliti, da je čuval Avstrijo in da se je vresničil stari latinski pregovor: *Quem deus perdere vult, demorat*. (Bog oslepi onega, katerega hoče pogubiti.) Naj bi si tudi dobro zapomnili oni naši tržaški krogi, katerim je srce hitreje bilo, ko se je začel letošnji boj v drž. zboru.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V seji gosposke zbornice 20. t. m. se je načelnik gorko spominjal zborničnega uda, umrlega goriškega višjega škofa **A. Golmajerja**.

Potem sta se sprejela zakon o daljšem pobiranju davkov i načrt zakona o državni podpori, da se zlažja beda, brez debate v državnem in tretjem čitanju. Nazadnje se je potrdila državna pogodba z Italijo zastran mejusobne ubožne pravice. To je bila zadnja seja gosposke zbornice pred prazniki.

V pravnici zoper socialiste na Dunaji so 20. t. m. govorili zagovorniki. Državni pravdnik **Pelzer** jim je odgovoril. Potem je bila obravnava končana. 21. t. m. je načelnik, grof **Lamezan** podal posnetek. Isti dan

so odgovorili porotniki po triurnem posvetovanju. Glavna prasanja glede velike izdaje bila so soglasno zanikana; prasanja glede kaljenja javnega miru, nekateri soglasno, nekatera z deset, devet ali osem glasov zanikana. Prasanje na rop glede zatožencev **Engel** in **Pfeffer** je bilo soglasno potrjeno, tako tudi sokrivda pri ropu glede zatožencev **Berndt**, prasanje o sokrivdi pri ropu glede zatožencev **Heitzer** in **Hotze**, kakor tudi prasanja na tatvino, bila so zanikana. **Engel** in **Pfeffer** sta bila obsojena vsak v petnajstletno, **Berndt** v dveletno teško, prva dva s postom poostreno ječo.

Vnanje dežele.

Za kronanje ruskega carja se delajo kaj velikanske priprave, in vršilo se bode jako slovesno. Evropske vladarje bodo zastopali udije vladarskih hiš. Poroča se, da pošlje naš cesar nadvojvoda Viljelma, nemški cesar princa Friderika Karola, angleška kraljica vojvodo Edinburskega, italijanski kralj vojvodo Aosta, ali princa Amadeja. — Tudi druge manjše države bodo zastopale osebe iz najvišjih krogov.

Na Albanskem sicer nikoli ni bilo redne vlade in vedno so Albanci uživali posebno svobodo, katere se ni smel nobeden brez kazni dotakniti. Albanskega naroda glavarji so bili tako rekoč vsemogočni, kar so oni sklenili, to se je zgostilo; za turško vrhovno gospostvo so se malo brigali, in če je bilo potreba, postavili so se Turkom tuli z orožjem v roci. — V zadnjih časih pa je nastala mej Albanci popolna anarhija, čemer se ne čudimo, ako pomislimo, da se od ene strani prizadeva Turčija za svoje interese, od druge strani pa italijanski emisarji ščujajo ljudstvo. Poleg tega je pripadlo nekoliko albanskega ozemlja Črnejgori in Avstriji je s pridobitvijo Bosne in Hercegovine prodrla do albanske meje. Vse to ni moglo vstati brez vpliva ter bode na Albancije vedno bolj vplivalo. — Črnagora ima vsled nove meje posebno teško položje, toliko težje, ker ima Turčija roke vmes; večkrat je prišlo uže mej Črnogorci in Albanci do krvavega razpora in zavrnatno umora. — 21. t. m. se je zopet pripetila dogodka, ki lahko vzbudi najozbilnejše nastopke. Slavnega črnogorskega vojskovodja **Maše Vrbice** brat, jako pošten in po vsej Črnejgori spoštovan mož, šel je v Škoder o trgovinskih zadevah; — tu pa so ga Albanci napadli in zavrnatno umorili. Kakor blisk se je razširila ta krvava dogodka po vsej Črnej gori; črnogorsko ljudstvo oplakuje spoštovanega moža ter razjarjeno zahteva maščenjevanje. Ta zavrnatni umov utegne imeti osodopolne nastopke.

Bontova in **Feder** sta se zoper obsodbo, o kateri smo zadnjič omenili, pritožila na najvišjo sodnijo. Na Angleškem je dobil državni poslanec **Aubyn** pismo, naj ne hodi v parlament, ko se zopet odpre, da so irlandski morilci sklenili, parlament v zrak spršiti.

Gorki zagovornik Ircev v angleškem parlamentu, poslanec **Parnell** je izrekel, da Irci ne bodo mirovali, da se je Angležem najhujših neugod bati, ker oni Irce tirajo v obupnost, veljavo miroljubnih mož izpodkopujejo in terorizem redé.

Dopisi.

Gorica, 22. marca.

(Pogreb vrhovnega škofa. — Naša čitalnica). — Res kaj izvrstno se razcvita naša mestna čitalnica! Nismo le predpustom imeli krasnih veselje, kojih v enakem okviru uže dolgo ni bilo in koje je očestoval izborni petje, razne igre in izvrstna godba tu bivajočega pešpolka — temveč tudi pred veliko nočjo smo imeli dve prav odlični veliki »besedi«, kojim program se je uže ob svojem času v »Edinosti« naznanil. V prvi vrsti za vse te izvenrednosti presrečno zahvalo slavnemu odboru, veselničnemu odseku in vsem sodelujočim soudom! Naj ne gledajo niti na desno, niti na levo — ampak naprej in smoter naše cene, našega duševnega in narodnega napredka v obeh!

Odborno, salonsko dovršeno petje, vodjeno strokovnjaško roko vrlega pevovodja in njega namestnika nas vedno bolj in bolj ogreva. Mešani zbori in moški zbori so se pri nas udomačili; stari predsodki so padli in zopet se čutimo »stare« domače. Duh pa, ki veje po naših prostorih, v resnici je družbinski! Nadejati se je še veselega in zdatnega napredka in upati je, da postane naša čitalnica pravo ognjišče vsem domorodcem v bližini in daljnej okolici. Pevsko kolo obstoji iz vrlih gospodičin, ki pripadajo našemu društvu, in iz krepkih slovenskih pevcev, koji se prištevajo najbolj obraženim krogom. Mnogo lepega se nam še obeča. Gledališni igralci pa pod vodstvom regiseura **Ernst Kl.** so nas resnično iznenadili. Igrali: »Filosof« in pa »Ženski jok« ste izborni, salonski in delajo igralcem, čitalnici in narodu našemu vso čast in priznanje. Razumljivo je tedaj, da se v ponovitev zahtevajo. Resnično nas je v teh dveh igrah iznenadilo igranje novih in vendar le uže po naravi strokovnjaško dovršenih diletantov in posebno diletantinj, mej kojimi zavzema kot izborna pevka in obče priznana igrališčina moč prvo stopinjo prečestita družabnica gospodičina **A. M.**

Po veliki noči namerjava naš vrli odbor napraviti dve veselici in sicer dne 7. aprila »besedo« s plesno zabavo in dne 22. aprila »veliko besedo« v dobrodelen namen na »notrožje vrtec«.

Opozoriti je uže sedaj posebno na drugo veselico, koja utegne biti velikanska.

Na dan 20. t. m. ob pogrebu Njeg. ekselencije gg. biskupa **Gollmayra**, ki je bil častni udi naše čitalnice, razobesila se je v črni povoj zavita društvena zastava na društvenih prostorih. Naš prijatelj »Corriere« je koj drugi dan po svetu blebetal, da razobeša goriška čitalnica »rusko (russo) zastavo« — a judinja se je zelo motila, kajti ona zastava je vsled društvenih pravil, potrjenih po c. k. cesarsk. namest-

ništvu v Trstu, veljavna in jedino primerna. Če pa umre društvu člen, ima društvo pravico žalovati in tako smo tudi mi žalovali ob smrti našega preljubljenega vrhovnega škofa **Andreja**!

Da je bil pogreb izvenredno velikanski, vam gotovo poročajo drugi; le duhovnikov z dežele je bilo nad 80. Zastopana so bila vsa društva. Mej pogrebeci je bil tudi namestnik de Pretis, in več oličnih Tržačanov. Pogreb je vodil tržaški škof, spremljan od kanonikov goriških, tržaških in ljubljanskih. Odlikoval se je posebno venec z napisom: »Preljubljenemu škofije pastirju — deželni zastopa«. Mrtvaški obred je trajal od 9. in do 1. ure popoldne. V stolneji cerkvi je pridigoval v izključljivo italijanskem jeziku g. Alpi. Govor je bil lep, navdušen, a ni nikakor segal do srca. Kakor se sliši, zapustil je rajni vrhovni škof nekaj nad 40.000 gld., večidel te svote pride v dobro malemu semenišču »Andreanum«; 1000 gld. je zapustil ustanovi za bolne duhovnike; 1000 gld. ustanovi za goriške uboge, 500 gld. za sv. maše; 100 gld. zavodu zapuščenih otrok; 100 gld. zavodu Contavalle, potem nekatere svote kanonikom: Kofol, Bensa, Raicevich in kaplanu Jordanu, več manjših legatov svojim sorodnikom in neko svoto tudi za ustanovo maš, katere so bode brale v njegovem rojstnem kraju. Izvrševalca oporoke sta Monsignor Benso in škof. kaplan Jordan. Letne dohodke malega posestva v Spesi je volil nekda za nakupovanje šolskih knjig ubogim dijakom. — Iz vsega se vidi, da je rajni velikuodušni vrhovni škof pri vsej pičlej plači veliko dobrega storil za blagostanje svoje škofije, kar pa tudi kaže, da je skromno živel in da je bil vreden nastopnik svojega predhodnika. — Ugiba se zdaj tukaj močno, kedo postane njegov nastopnik in govori se močno, da bo tržaški škof poklican na to visoko mesto ilirskega metropolita.

Z Notranjskega, 18. marca.

(Še en epilog o tržaški razstavi). Teško sem pričakoval dneva 17. septembra lanskega leta, kateri dan sem bil namenjen biti v Trstu, ter po možnosti ogledati si tržaško razstavo. Ne manj me ni gnala tudi želja v Trst, da bi videl preljubljenega vladarja, kateri je bil prav isti dan v Trstu. Kar se razstave same tiče, mora se reči, da je bila zares ogromna — lepa in da se kaj takega le redkokrat vidi — morebiti le enkrat v svojem življenju. Vse je bilo lepo, vse prekrasno, kamor si se ozri, — le nekaj si vedno pogrešal, kar je žalilo tvojo domorodni čut. Znano je, da se po Sloveniji nahaja mnogo samoukov v vseh strokah, kateri bi bili delali z svojimi izdelki čast razstavi in sebi, ter slovenske domovini sploh.

Ali žal, da se je izmed takih nahajalo le pičlo število razstavljenih predmetov. Vidno je tedaj, da treba še mnogo delati, da se vzbudi v priprostem ljudstvu pravi čut samostojnosti in lastne veljave, ter spoznanje svojih zmožnosti. Drugo, kar je pravega domoljuba žalilo, bila je v razstavi prikazen italijanskih rudeče-kaparjev, kateri so opravljali posel čuvajev. Žalostno pač, ko je kdo katerega teh ljudi proprašal za kakošno stvar, da mu je ali obrnol hrbet, ali mu pa v italijanskem jeziku odgovoril. Nam se je ta prikazen dokaj čudna zdel, ni nam šlo v glavo, kako je li mogoče avstro-ogerske razstavi postaviti italijanske stražnike.

Pa kaj se hoče; razstavini odbor je hotel razstavo spopolniti, vsled česar je menda nalašč v razstavo postavil italijanske čuvaje, češ, da ne bode nič manjkalo, niti tega, čemur se pravi: Italijanski čuvaji — tatovi. Oj sramota! — Krono vsemu temu grdemu in Trstu gotovo škodljivemu početju so pa postavili z loterijo — o čemer pa nočem dalje govoriti.

Naj pri tej priliki postavim dostojin spomenik še uradnikom in slugom južne železnice na tržaškem kolodvoru. Ker sem bil le malokrat v Trstu in na kolodvoru nikoli nisem kakega posebnega opravka imel, tedaj je lahko umevno, da mi ni bilo na prvi hip znano, kde se nahaja telegrafski urad. Na večkratno poprašanje tamkaj stojičih postajnih slug nisem niti odgovora dobil, ampak se je dotični storil gluha — ali ga je morda slovenska beseda pri priči oglušila.

Ko sem se naposled naveličal tega moledovanja, vprašam še enkrat pri izhodu na železnici stojičega trebušatega »portirja«, kde se nahaja telegrafni urad. Najprvo me premeril od glave do nog in naopako s pogledom, kateri je le železniškemu osebju lasten, potem se je začel še le »verhör«. Ker ni nobenega uzroka našel nad menoj, ter mi naposled vendar le pokazal, kde se nahaja telegrafski urad, opomnil je še »blagodušni« mož, da moram vedeti, da »telegraf« dosti »košta«.

Ne brigajoč se za njegovo nepotrebno blagodušnost, grem v telegrafski urad, kder povem svojo željo, na kar se mi da telegrafska blanketa, na katero sem napisal namenjeni telegram. Ali — zopet sem skupil. Ko mladi z nekoliko mahom porasli telegrafski uradnik prečita sestavljeno depešo, vpraša me, kaj da znači ta in ta slovenska beseda, in kde prav za prav je oni kraj, kamor hočem telegram odposlati. Nadalje me je vprašal, da li ne znam nemški, ter ko mu pritrdim: prične mi dajati »dobre svete«, naj telegram opustim, ker bi me toliko in toliko stal ter še le ob 6. uri zvečer bil odposlan itd., k čemu mu je tam stojič malo stareji uradnik pripomogel.

Kolikor mi je po dosedanjih skušnjah znano, brzovaj se na drugih železniških postajah, kade kateri želi, za kar je menda telegraf postavljen, ker toliko hitreji od pošte, le v Trstu je to drugače, da se mora prav na 6. uro zvečer čakati.

Ko sem pa odhajal brez poveljnega uspeha iz železniškega telegrafskega urada, čakal me je v predsohi neki postajni sluga, kateri me je zopet s železniško uradnim pogledom premeril od zgoraj navzdol

ter menda še po čez, ter si zraven najbrže misli, da sem Bog ve kakošen nevaren človek — pan-slavist.

Naj bode pa temu kakor uže hoče, toliko smem z gotovostjo trditi, da v istem času nisem bil edini jaz, kateremu se je od strani železniških organov tako »vljudno« postreglo, kar mi daje povod, slavno vodstvo južne železnice ozbiljno vprašati: je li ono vé, da ima na postaji v Trstu v javnej službi osobstvo, katero bi se v mestu, kakoršno je Trst, v njegov in ljudstva prid moralo vesti prijazno in dostojno napram občinstvu, česar pa pri njem v velikej meri pogrešamo in kar je (vzlasti pri telegrafskem uradu) gledé zaničevanja slovenskega jezika popolnoma v nasprotju z pomirljivo politiko Njeg. veličanstva cesarja?

Mnogo slabih spominov je prineslo ljudstvo iz Trsta o čisu razstave, a da se na mestu, kder smo za gotov denar pač vsi enaki, tudi italijansko-nemška propaganda dela, tega pač pri vsem tem nismo pričakovali. Skrajni čas je tedaj, da bi slavna vlada tudi pri južnej železnici posegla se svojo železno rokó vmes, ter z brezovo metlo pometla takovo smetljako, katera hoče še celo na mestu, kder nema politika najmanjšega opravlja, taisto v zasramovanje slovenskega rodu tirati.

Iz Vipave 23. marca.

Zadnji četrtek sem bil v Ajdovščini. V prijazen hiši, kder se navadno zbirajo člani društva »Edinosti«, ima g. Lisjak gostilnico. V njej toči baš zdaj dobro vinsko kapljico, Poslovilsi se od svojega prijatelja, g. Slavojca Dolence, koji si štacunari v hiši gosp. Kažegradovej, — krenem v omenjeno Lisjakovo gostilnico. V sredi gostilnične sobane stoji zelen bilijard, bolj tam v zadnjem koncu dolga četrtovalata miza, pri vsakem oknu na desno i levo ob glavnih dvehin pa po jedna okrogla mizica. O t tukaj se lepo gleda tja ven na belo cesto. Brž ko vstopim, zagledam pri levi mizici prijatelja s zgornje Pivke. K njemu sedem, g. Lisjaku pa mignem, naj mi prinese merico »runege«. K malu sva v pogovoru, skakaje iz jednega predmeta na drugi. Slednjič mi začne pripovedovati o groznej nesreči, ki je zadela Košano 3. t. m. Kaj li misliš, kako bi se tem ubožcem zdatno pomaglo, da si bodo mogli vsaj potrebno poslopje zopet pozidati? poprašam ga nekako radoveden. To se ve da z beračenjem ne dosežejo zadostne pomoči; ljudstvo je dobrosrčno, pa tare ga velika beda; še samo se jedva živi; ako bi se ubogi pogorelci zanašali na priproste darove, v sto letih ne bodo še imeli pozdanih poslopij, — opazi mi prijatelj. Poslušaj me! pravi dalje; jaz vem, od kod bi vdobili zdatno pomoč. Začne:

Leta 1496 je našel neki škafar v Idrijskeji dolini živo srebro, ki se mu je tako belelo, kakor mlad spomladanski sneg. Leta 1508 prav na sv. Ahacija dan so delalci dobili tam prvo žilo živega srebra. Nekoliko let so bili temu bogatemu rudniku zasebni gospodarji, pozneje pa je prišel rudnik v državno vlast. Misli si vsakoletni dobiček, ki ga je dajal ta naš rudnik samo v tri sto letih kakšna ogromna svota! Pa obstetni faktor v toliko letih!... ako bi vse to ostajalo v naši deželnej blagajnici. Pa lezlo je zmiraj vse le v državno blagajnico. Uže v drugič po ognju unesrečenim Košanem naj se da zdatna pomoč kar naravnost iz državne blagajnice... Veš kaj? ako bi imela Kranjska dežela res svojo Idrijo v rokah; ako bi njej dali v medro oskrbovanje ves črni gozd, razprostrajoč se tam blizu od Triglava pa tja do Snežnika na mejo hrvaško, bila bi to za vso deželo dva neusahljiva vira, s kojima bi narodu zacellili vsako še tako veliko gmotno rano, ki bi mu bila po slabih letinah ali družih nesrečah — vsekana. To se ve da, grajščakov bi ne bilo, grajščin tudi ne. Naši gozdi ekonomično oskrbovani, dajali bi kmetu potrebnega lesa, deželi pa mnogo novcev. Če ni vse tako, kto je li temu kriv? Tako konča svoj govor moj prijatelj.

V tej okolnosti mislim jaz drugače, tako mu odvrnem. Država mora imeti za skupne potrebe svojo blagajnico. Ako je država poleg navadnih davkov še druge stoletne dohodke vdobivala iz naše kranjske dežele, bila nam je pa v drugem oziru za to vrlo naklonjena. Le pogledj brez vsega našega truda, niti ganiti se nam ni bilo treba, vpeljala je država naslanjajoča se na § 19. osnovnih postav, v vse naše javne urade — slovenski jezik. Prav isti naš jezik je vpeljala država v naše nižje in višje šole. Ker pa nismo imeli še za to sposobnih knjig, razpisala je velike nagrade, in k malu smo imeli celo kópo knjig, napisanih z razne stroke. V nekaterih družih deželah more priprosti kmet prositi i nagibati gospodo po uradnih, naj mu piše v domačem razumljivem jeziku; kaj tako nesposobnega pri nas ne vidim. Pri nas gospodje sami kmata za slovenski jezik nagibajo in navdušujejo. Naš kmet se uči od gospode po uradnih, kuko je treba lep slovenski jezik ljubiti i negovati; od njih se tudi navzema ljubezni do naroda i domovine. V družih deželah se godi to prav naopak: kmet uči gospoda, a ne gospod kmata. Ker je po naših kancelijah vsa tuja pajčevina uže zdavnej pometena, upljiva vse to tudi na druge slovenske pokrajine. Pogledjva le v Trst. Slišal sem, da utegne sl. vlada pritistnoti mestni tržaški zastop, da prej ko mogoče osnuje Slovincem na »Vodovodih« in pri sv. Jakopu četvero-razredni ljudski šoli. Na »Dolganovem« nižjo i višjo slovensko realko. Na »velikej ploščadi«, kder bijeta Mihac i Jakac ob zvon, pa slovensko nižjo i višjo gimnazijo. Pri mojih zadnjih besedah me moj prijatelj strašansko debelo in splešeno pogleda, a predno mine trenotek, zvene: »od kod pa toliko slovenskih dijakov? vsaj veš, naši ljudje so ubogi. Nič se ne boj, rečem mu. Kakor pri nas na Kranjskem, prav tako ustanovi sl. vlada na Primorskem veliko bogatih dijakštin štipendij za slov. nadopolno mladež. Dijakov bode v vseh šolah še preobloženo. To vse je sama gola izvenredna naklonjenost od zgorej sem doli do nas. Sl. vlada uže ve, zakaj nam je tako darežljiva.

Mi ne smemo preveč tirjati; državna blagajnica ima tudi dno, kakor vsaka druga. Zaradi ljudi, po ognji nesrečnih, pa nasvetujem ovo: nekoliko naj da okrajna, nekoliko deželna, nekoliko pa državna blagajnica; v ta namen naj se obrnejo dotični pogorelci na naše deželne i državne poslance.

Marsikojo sva s prijateljem pri okroglej mizici še rekla; kar pa iz previdnosti rajše zamolčim. Sklenola pa sva, da nečeva delati računa brez gostilničarja, zato pokličeva g. Lisjaka, izbrojiva mu novce za dobro kapljico, pa otideva ven na gladko cesto. Voščiva drug drugemu vesele velikonočne svetkovine, kreneva vsak v svojo stran. Idriški rudnik i kranjski gozd sta mi pa vendar še zdaj v spominu od istega dne.

Domače in razne vesti.

Tržaške novosti. Mestna delegacija je pristopila k prošnji solnograške trg. zbornice, katero bode izročila cesarju posebna deputacija, v kateri bode drž. poslanec Burgstaller zastopal Trst in v kateri prose Solnogradčani in Tržačani za direktno železniško zvezo Trsta z Loko in nadaljno zvezo te železnice z Tirolsko-Solnograško črto.

Mesec marec, kateri se zdaj bliža koncu, redkokrat je donesel tako mrzlo in viharo vreme, kakor letos. Še danes brije v Trstu huda burja; v četrtek pa je bil Kras snegom pokrit, in mnogo snega je padlo tudi na Laškem doli do Napolja, enako v Bosni, na Kranjskem, Štajerskem, in drugih severnih deželah. Spomlad vsled tega to leto pozno nastane, in bojimo se mraza in slane. Mathieu de la Drôme je vendar uganol ta pot. Burja je večeraj na tla vrgla in močno poškodovala te le osebe: Marijo Petrako, katera si je zlomila nogo, Franjo Petač, katera si je roke močno poškodovala, nekega okoličana, kateri je bil na vožičku z oslom vpreženem, pa je burja osla, voz in okoličana prevrgla v grapo, vsled česar se je okoličan močno poškodoval, metala je burja tudi druge, pa jih ni poškodovala. Denes je sicer mrzlo, a mirno in vedro vreme.

Žena dacarja Tomšiča prinesla je 21. t. m. možu večerjo; ker pa je bila pijana, kregal jo je mož. vsled česar je tekla naravnost na breg in skočila v morje, mož je tekel za-njo in skočil tudi za njo v morje; oba bi se bila utonila, da nji ravno mimo peljal se en voz Tramway-a, katerega osobe je zapazilo nesrečo in se smrtjo boreča se z veliko težavo spravilo na suho.

Neka mlada žena je šla v četrtek po akvedotu, kar nakrat se ji vlije kri curkoma iz ene noge; reva bi bila obležala, da ni bila blizu ena straža, katera je z vozom odpeljala nesrečno v bolnico, kder so ji kri vstavili.

Odlikovanja. Častnim korarjem stolnega kapitlja v Trstu sta imenovana razen gosp. dekana Jurija Jana tudi velč. gosp. Fran Ueman, kooperator stolne cerkve Trstu in Pičanski dekan č. gosp. Jakob Stariha. — Dalje za častne kanonike koperskega kapitlja: č. g. Janes Capellari, prošt v Pazinu in č. g. Karol Mechia, župnik v Miljah.

Imenovanje. Naučni minister je imenoval g. Martina Sinkoviča, učitelja na meščanski šoli v Trstu, okrajnim nadzornikom za polit. okraj Sežano. G. T. Quantschnigg je bil sam odstopil.

Novi nadzornik je rojen slovenski Štajerec, rodoljubljen mož, in je dovršil študje na univerzi. Kraški učitelji se ga smejo veseliti.

Razpisana služba. Tržaški mestni magistrat je z razglasom od 18. t. m. razpisal konkurz za službo gimnazijalnega vodje na mestnej višji gimnaziji. Letna plača znaša 1800 gld., s prostim stanovanjem, ali 500 gld. odškodnine, in s kvinkvenalnim dokladami po 500 gld.

Razpisanje služb. Razpisana je služba davkovskega inšpektorja na Primorskem do 3. aprila in služba računskega asistenta pri finančnem vodstvu do 2. aprila. — Pri tržaški dež. sodniji je izpraznjena služba kancelista; prošnje do 28. aprila. Razpisano je tudi služba poštarja na Proseku. Plača je gld. 370, kavejce 200 gld. Prošnje se morajo uložiti pri pošt-nem ravnateljstvu do 31. t. m.

Čudna pota božje previdnosti v Trstu. Govorili so v neke kavarni trije rokodelci, ki so bili uže stari služabniki v ladjedelnici g. Struthoffa in katerih eden, Vončina, je bil pred 2 leti ud slov. del. društva, drugi, Zagorec, je še ud tega društva, in še tretji okoličan, da je nek njih kolega. Velikonja po imenu, večkrat govoril jako hudo proti državi; ta pogovor je slišal nek član redarstva in vsled tega od njih zahteval, da vse to, kar vadó o Velikonju, spovedo. Oni to store; Velikonjo vsled tega zapre policija; preiskava je trajala par mesecev; a naposled so spustili Velikonjo zaradi nezadostnih dokazov. — Velikonjo vzame g. Struthoff zopet v službo, a one tri, kateri so ga ovadili, zapodi odmah iz službe. Pravijo pa, da je bilo tem trem od neke strani rečeno, naj pred so-nijo stvar kolikor mogoče na korist V. izpovejó, v katerem slučaju bo boljše za-nje. — Ti delalci so bili tudi pri nas in so rekli, da je stvar res taka in da bodo zdaj, ko so pahneni v nesrečo, zahtevali še enkrat preiskavo, kar se nekda tudi storili, a mi to vest le prodajamo, kakor smo jo kupili. — A to še ni zadosti. Dva od teh mož sta bila uita tudi pri ital. podpornem društvu »Società Operaia« slavnega spomina in zaradi te stvari ju je izključilo tudi to društvo. — Pomisliti je, da sta oba uže 12 do 13 let vplačevala in se nista še nikoli zakrivila kake nerednosti, ker sta v obče poštenjaka; pomisliti je tudi, da so vsi trije, eden uže blizu 30 let, drugi tudi blizu 20 let in tretji tudi uže mnogo let delali v Struthhoffovej ladjedelnici in da so bili vedno pošteni i čislani. — Prašamo zdaj: Kako je to, da je gosp.

Struthhoff zapodil 3 stare delalce zaradi tega, kar smo prav zdaj objavili? Kako pa je prišla »Società operaia« do tega, da je iz političnih obzirov izključila dva uda, ki sta vedno redno plačevala in se pošteno vedla? Kaj ima operaja tudi »jus politicensis«? Ali sme ona koga kaznovati, ker je morda iz prvoročega patrijotizma drugega tožil, da ni patrijot? Čudno! — O tej stvari za denes še le to in tudi tega ne bi bili še objavili, da se ni »Adria« sama polastila te stvari; a o svojem času obelodanimo še bolj interesantne stvari.

Delalsko podporno društvo v Trstu. Odbor tega društva naznanja svojim udom in drugemu slovenskemu občinstvu, da se mu je posrečilo pridobiti nekatere rodoljubne gospode, kateri so prevzeli nalogo, da javno predavajo o občno koristnih predmetih. — Gledé tega je osnoval odbor 3 zabavne večere, kateri bodo v dvorani gostilne »al Giardinetto« nasproti vrta Rossetti in sicer: 8. aprila predavanje o nekaterih manj poznanih pisateljih Primorskih, predava gosp. Lovro Žab. 15. aprila predavanje o delovanju žen Polakinj na narodnem polju, predava č. g. profesor Mandič. 21. aprila predavanje o obrtniškem in delalskem stanu, predava g. V. Dolenc. Pred in po predavanju bode pel pevski oddelek del. podp. društva same zbrane in mnoge nove pesmi. Začetek predavanja bode ob 6 uri večer. Vstopnina za prve vrste se sedeži 20 soldov, za vse druge prostore 10 soldov. — Čisti dohodek prvega zabavnega večera je namenjen za doprinesek k zastavi bratskega društva Goriškega, obeh drugih večerov pa zalogu pevskega oddelka podp. društva. Natanjnejši program se objavi po praznikih. Udje delalskega društva pa naj uže zdaj širijo to veselo vest mej družabniki in drugimi domačini. Nadejati se je, da se tudi obilo ženskega spola vdeleži teh zabav, vsled česar je odbor začetek postavil uže na 6. uro.

Policijsko. Večraj so uže sopt in ubogi ženski v cerkvi sv. Antona novega vkradli mošnjico, v kateri je bilo par forintov — morda edini denar za praznike. — Tatje so vlomili v prodajalnico necega Tedeschi v Via della Cassa in so odnesli mnila za 25 gld. in denara 15 gld. — Vkradli so tatje še različnih stvari v raznih delih mesta, in policija zaprla je te dni prav mnogo nevarnih ljudi, ki so se hoteli za praznike prevideti z blagom po prepovedanem potu.

Deželna sodnija je izlala zasledovalnico proti Eduardu Venezian, rojenemu v Trstu 33 let-nem trg. pomočniku zdaj v Banetkah, proti Jožefu Levi-ju iz Trsta, 30 letnemu uradniku pri telefonu, zdaj v Banetkah in proti Henriku Perenzani iz Pirana, 23 letnemu častnikarskemu pomočniku, zdaj v Banetkah. Vsi trije so krivi konspiracije proti državi ker so delali za odtrganje Trsta od Avstrije s tem, da so sem pošiljali bombe in proklamacije in zadnje tudi sami trosili po Trstu. Vsem gosposkom za javno varnost je naročeno, one tri, ako njih dobe na avstrijskih tleh, prijeti ter izročiti deželnej tržaški sodniji.

Iz Trebč nam pišejo, da ondotni občinarji močno obžalujejo, da se je č. g. Jagodica odpovedal dušnemu pastirstvu v Trebčah, vsled česar bo to moral zopet ostati dolgo časa brez duhovna, katerega silno potrebujejo, tako sicer da slabotni in starejši občinarji morajo biti brez maše, ker predalec jim je hoditi na Opčine. »Zimovanjem č. g. Jagodica nam je magistrat, akoprem nam rad ne ustreza, veliko veselje napravil, ker ta gospod je dober narodnjak in izvrsten duhovnik; a mi smo obračali, Bog pa je obrnul. Namenjen nam je najbrže starejši gospod, zato pa odpoved onega, katerega smo se tako veselili.«

Iz Sežane nam pišejo: Dobili smo za našo cerkev iz Zagreba prekrasne orglje katere je izdelal orglarski mojster Hefferer, ki je bil razstavil one majhne salonske orglje v hrvaškem paviljonu na tržaški razstavi. Orglje niso le očesu jako priključive, temuč tudi njih notranja vrednost je brezdvomno izvenredna. — Vso čast torej g. Hefferer-ju, hrvaškemu obrtniku in sploh hrvaške obrtniji. Na belo nedeljo 1. aprila bodo sam mil. škof trž. blagoslovili te orglje in bo torej v Sežani velika cerkvena slovesnost, na katero se pripravljajo domači in drugi tržaški in okoličanski pevec. — Zvečer pa bode velika beseda, katere program ste uže priobčili v zadnji številki vašega lista. Akoprem so orglje drage, vendar se večinoma trošek pokrije z darovi, za kar gre zopet vsa hvala našemu županu in z njim lepo sodelujočemu občinskemu starešinstvu. — Sploh je Sežana pod sedanjim županstvom napravila prav lep napredek ter postala vredno središče vsega Krasa. Nadejati se je, da nas na dan blagoslovenja novih orgelj obišče prav mnogo kraških in tržaških gostov, mej njimi gotovo tudi nam prav simpatični tržaški Hrvatje.

Lovcem. Sežansko glavarstvo razpisalo je dražbo lovov v sledečih srenjah: Sežana, Kazle, Merča, Povir, Štorje na 2. Aprila, v srenjah: Nakle, Barka, Mislče, Podgrad, Škoflje, Križ, Utovlje 3. t. m. in v srenjah: Zgonik, Gabrovec, Mavhinje, Lipa, Slivno Šenpolaj 4. aprila, vsakikat od 10. do 12 ure dop. v uradu sežanskega glavarstva.

Za kapiteljskega vikarja v Gorici je bil izvoljen v sredo v seji metropolitanskega kapitlja stolni prošt, dr. Valussi.

Gladiulica, o katerem smo poročali da je pobegnul iz Kormina z 1500 gld. na škodo ondotne sreniske denarnice, ujela je ital. policija v Genovi.

Železnica Trst - Hrpolje. Mnogo pišejo tržaški listi o železnici Hrpolje-Trst, češ, da je zaspala in Trst še te malenkosti ne dobi. — Mi smo se o tej zadevi obrnoli do našega poslanca Nabergoja in on do merodajnih krogov v Beču in tako smo zvedeli, da je predlog postave uže izdelan in torej vse pripravljeno, da pride prej ko prej še v tem zasedanju drž. zbora na dnevni red to za Trst

